

اعتباریابی مدل توسعه حرفه ای معلمان دوره ابتدایی

یعقوب جهاننیده^۱

جعفر قهرمانی^۲

حسین بقایی^۳

(تاریخ دریافت ۱۴۰۴/۸/۲۰ - تاریخ تصویب ۱۴۰۴/۹/۲۰)

نوع مقاله: علمی پژوهشی

چکیده:

پژوهش حاضر، با هدف اعتباریابی مدل توسعه حرفه ای معلمان دوره ابتدایی آذربایجانشرقی انجام پذیرفت. روش پژوهش حاضر از لحاظ هدف، کاربردی و بر مبنای ماهیت داده‌ها نیز از نوع توصیفی-پیمایشی می باشد. در بخش کمی محیط آماری پژوهش شامل، تمام معلمان ابتدایی آذربایجانشرقی به تعداد تقریباً ۳۵۰۰ نفر بودند. جهت برآورد حجم نمونه مورد نیاز در بخش کمی پژوهش با استفاده از فرمول کوکران و تقریباً ۳۵۰ نمونه انتخاب شدند. و با نمونه‌گیری تصادفی طبقه ای نسبی، انتخاب نمونه‌ها صورت گرفت. برای گردآوری داده‌ها در پژوهش حاضر از ابزارهای مصاحبه و پرسشنامه استفاده شد. روایی و پایایی ابزارها مورد بررسی و تأیید

^۱ -گروه علمی حکمرانی آموزشی و سرمایه انسانی، واحد مرند، دانشگاه آزاد اسلامی، مرند، ایران

^۲ -گروه علمی حکمرانی آموزشی و سرمایه انسانی، واحد مرند، دانشگاه آزاد اسلامی، مرند، ایران. (نویسنده مسئول)

jafar.ghahramani@iau.ir

^۳ -گروه علمی مطالعات تربیتی و برنامه ریزی درسی، واحد مرند، دانشگاه آزاد اسلامی، مرند، ایران.

قرار گرفتند. در بخش کمی نیز، در قسمت استنباطی برای پاسخ به سؤال‌های پژوهش از آزمون‌هایی نظیر همبستگی پیرسون، آزمون تی تک نمونه‌ای، مدل‌سازی معادلات ساختاری (تحلیل عاملی تأییدی) با استفاده از نرم‌افزارهای SPSS-v۲۱ و Lisrel-v۸۸ نیز بهره گرفته شد. نتایج حاصل از تحلیل عاملی نشان داد که از میان ۱۲۰ شاخص (گویه) موجود، ۱۸ مؤلفه‌ی اصلی شناسایی شدند. بر این اساس، مؤلفه‌های دانش، مهارت و نگرش به‌عنوان عوامل تشکیل دهنده و عوامل فناوری‌های آموزشی و شایستگی‌های شخصی و عوامل زمینه‌ای به‌عنوان عوامل مؤثر شناسایی شدند.

واژه‌های کلیدی: توسعه، معلمان فناوریهای آموزشی، شایستگی‌های شخصی.

۱. مقدمه

در سپهر پویای آموزش و پرورش، معلمان ستون‌های اصلی تحقق اهداف تعلیم و تربیت هستند. تضمین کیفیت آموزشی و پرورش نسل آینده‌ساز، مستلزم به‌روزرسانی و ارتقای مستمر ظرفیت‌های حرفه‌ای این عناصر کلیدی است. در این راستا، طراحی و اعتباریابی مدل‌های توسعه حرفه‌ای معلمان، به عنوان ضرورتی انکارناپذیر مطرح می‌گردد. مدل‌هایی که فراتر از آموزش‌های مقطعی، پاسخی جامع به نیازهای چندبعدی معلمان در دنیای پیچیده امروز باشند. یک مدل توسعه حرفه‌ای اثربخش باید بر پایه‌ای از، دانش، عمیق و روزآمد استوار باشد. دانشی که حوزه‌های تخصصی رشته‌ای، علوم تربیتی، روانشناسی یادگیری و شناخت فراگیران را دربرمی‌گیرد. با این حال، صرف دانش نظری کافی نیست. تبدیل این دانش به عمل مؤثر، مستلزم تسلط بر، مهارت‌های، گوناگون است؛ مهارت‌های طراحی آموزشی، مدیریت کلاس درس، ارزشیابی کیفی، تفکر انتقادی و حل مسئله، که معلم را به هنرمندی چیره‌دست در صحنه تعامل آموزشی بدل می‌سازد.

در کنار دانش و مهارت، نگرش‌های معلمان نقشی تعیین‌کننده دارد. نگرش مثبت نسبت به یادگیری مادام‌العمر، اشتیاق به تدریس، تعهد اخلاقی، انعطاف‌پذیری، احترام به تفاوت‌های فردی و باور به توانمندی همه دانش‌آموزان، روح حاکم بر عمل آموزشی را تشکیل می‌دهد. توسعه حرفه‌ای باید به تقویت این نگرش‌های بنیادین بپردازد. امروزه به‌کارگیری اثربخش

، فناوری‌های آموزشی، به یکی از شاخص‌های مهم شایستگی حرفه‌ای معلمان تبدیل شده است. مدل توسعه حرفه‌ای باید توانایی معلمان را در انتخاب، ادغام و استفاده خلاقانه از فناوری‌ها برای تسهیل یادگیری عمیق و پاسخگویی به نیازهای متنوع دانش‌آموزان، مورد توجه قرار دهد. علاوه بر ابعاد فنی و آموزشی، بروز، شایستگی‌های شخصی، معلمان، همچون هوش هیجانی، توانایی ارتباط مؤثر، تاب‌آوری، خلاقیت و رهبری آموزشی، نقشی حیاتی در موفقیت آنان و ایجاد محیط یادگیری مثبت ایفا می‌کند. توسعه حرفه‌ای باید به پرورش این شایستگی‌های نرم نیز بپردازد.

سرانجام، غفلت از عوامل زمینه‌ای، می‌تواند هر مدل توسعه حرفه‌ای را با شکست مواجه سازد. ویژگی‌های مدرسه، فرهنگ سازمانی، حمایت‌های مدیریتی، منابع موجود، بافت اجتماعی-فرهنگی جامعه و سیاست‌های کلان آموزشی، همگی بر پذیرش، اجرا و اثربخشی برنامه‌های توسعه حرفه‌ای تأثیر مستقیم دارند. یک مدل معتبر باید این عوامل را به دقت شناسایی و در طراحی خود لحاظ کند.

تحقیقات در حوزه توسعه حرفه‌ای معلمان به خصوص در مقطع ابتدایی، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. در دنیای امروز آموزش و پرورش به عنوان یکی از ارکان اصلی توسعه اجتماعی و اقتصادی شناخته می‌شود. معلمان به عنوان کلیدیترین عوامل در فرایند یاددهی-یادگیری باید به طور مداوم مهارت‌ها و دانش خود را به روز کنند. این امر نه تنها به بهبود کیفیت تدریس کمک می‌کند، بلکه بر یادگیری و پیشرفت دانش‌آموزان نیز تأثیر مستقیم دارد. توسعه حرفه‌ای معلمان باید به گونه‌ای طراحی شود که پاسخگوی نیازهای آموزش معلمان و دانش‌آموزان باشد. با توجه به تغییرات سریع در علم فناوری معلمان باید مهارت‌های جدیدی را فراگیرند تا بتوانند بطور مؤثر با چالش‌های جدید در یاددهی و یادگیری برخورد کنند. از این رو، نیاز به طراحی مدلی که بتواند این نیازها را شناسایی و برآورده کند، امری ضروری است. مدل‌های مختلف توسعه حرفه‌ای می‌توانند به معلمان در ارتقاء مهارت‌ها و توانایی‌های خود کمک کنند. همچنین مدل‌های مبتنی بر همکاری و مشارکت، به معلمان این امکان را می‌دهند که از تجربیات یکدیگر بهره‌مند شوند و به شکل مؤثرتری به چالش‌های آموزش پاسخ دهند (دارلینگ و هاموند، ۱۹۹۹) همچنین برنامه‌های توسعه حرفه‌ای که به صورت مستمر و منسجم اجرا می‌شوند،

می توانند منجر به افزایش انگیزه و رضایت شغلی معلمان شوند (کیوسکی، ۲۰۰۰). همچنین معلمان در صورتی که در فرایند های حرفه ای سازی مشارکت فعال را داشته باشند احساس مالکیت بیشتری بریادگیری خواهند داشت این احساس مالکیت می تواند به افزایش انگیزه و بهبود کیفیت تدریس منجر شود. بنابراین طراحی یک مدل که شامل عناصر مشارکتی و تعامل بین معلمان باشد، میتواند تاثیرات مثبتی بر عملکرد آموزشی را داشته باشد.

یکی دیگر از جنبه های مهم ر توسعه حرفه ای معلمان اعتباریابی مدل های آموزشی است. اعتبار یک مدل به معنای توانایی آن در تحقق اهداف آموزش و بهبود عملکرد معلمان است. در این راستا نیاز به پژوهش های علمی و مبتنی بر شواهد برای ارزیابی کارایی این مدل ها احساس میشود (دیسمن، ۲۰۰۴). همچنین در نظر گرفتن نیازهای خاص معلمان دوره ابتدایی و شرایط آموزش آنها به ویژه در جوامع مختلف، میتواند به طراحی مدل های موثرتر منجر شود. و همچنین معلمان ابتدایی با چالش هایی مانند مدیریت کلاس و نیازهای متنوع دانش آموزان مواجه هستند که باید در طراحی مدل توسعه حرفه ای در نظر گرفته شوند (فلچر و زیگلر، ۲۰۰۹).

یکی دیگر از جنبه های مهم در توسعه حرفه ای معلمان اعتبارسنجی مدل های آموزشی است. اعتبار یک مدل به معنای توانای آن در تحقق اهداف آموزشی و بهبود عملکرد معلمان است. در این راستا نیاز به پژوهش علمی و مبتنی بر شواهد برای ارزیابی کارایی این مدل ها احساس می شود (بورکو، ۲۰۰۴) پژوهش به دنبال طراحی و اعتبارسنجی یک مدل جامع برای توسعه حرفه ای معلمان دوره ابتدایی است که می تواند به بهبود کیفیت آموزش و یادگیری کمک کند.

بنابراین ضرورت و اهمیت این پژوهش در اعتبار یابی مدل توسعه حرفه ای معلمان، نه تنها به ارتقاء کیفیت آموزش، بلکه به بهبود وضعیت یادگیری دانش آموزان و در نهایت ارتقاء نظام آموزش کشور مرتبط می شود.

این موضوع همچنین می تواند به عنوان یک نقطه شروع برای پژوهش های آینده در حوزه توسعه حرفه ای معلمان مورد توجه قرار گیرد.

مطالعات مختلفی در این زمینه انجام شده که به چند مورد آن اشاره می کنیم:

- زهرا صباغیان (۱۴۰۲) در پژوهشی تحت عنوان ارائه چارچوبی برای صلاحیت حرفه ای معلمان و دلالت های آن جهت بازطراحی برنامه درسی تربیت معلم بر اساس سنتز پژوهی انجام داد این پژوهش چارچوبی برای صلاحیت های حرفه ای معلمان ارائه کرده و دلالت های آن را برای

بازطراحی برنامه درسی تربیت معلم بررسی نموده است. مطالعه با رویکرد سنتز پژوهی انجام شده و به توسعه حرفه‌ای معلمان از منظر برنامه درسی پرداخته است.

- مسعود طاهرپور کلانتری (۱۴۰۱) در پژوهشی تحت عنوان الگوی مفهومی توسعه حرفه‌ای معلمان ابتدایی با رویکرد آینده‌پژوهی پرداخته است روش پژوهش نظریه‌ای و کاربردی بوده و از کدگذاری باز، محوری و گزینشی برای تحلیل داده‌ها استفاده شده است. نتایج به تبیین نقش معلمان به عنوان هسته مرکزی نظام آموزشی و لزوم توجه به شبکه‌های انسانی در توسعه حرفه‌ای پرداخته است.

- جلایی‌فر و عبداللهی (۱۴۰۰) پژوهشی با عنوان شناسایی شایستگی‌های توسعه حرفه‌ای اعضای تازه استخدام شده انجام داد. در نهایت شایستگی‌های آموزشی، پژوهشی، سازمانی، فردی، اخلاقی، ارزشی، خدماتی و بین‌المللی به عنوان شایستگی‌های بالندگی حرفه‌ای معلمان تازه استخدام شده شناسایی شدند.

- دسیمون و پاک^۱ (۲۰۲۳)، در پژوهش خود با عنوان "مدلی را برای توسعه حرفه‌ای معلمان در عصر دیجیتال طراحی کردند این مدل بر استفاده از فناوری، یادگیری ترکیبی و مهارت‌های دیجیتال معلمان تمرکز دارد. اعتباریابی این مدل از طریق مصاحبه‌های نیمه‌ساختارمند و تحلیل عاملی تأییدی انجام شد و نشان داد که معلمان با استفاده از این مدل، مهارت‌های تدریس خود را بهبود بخشیدند.

- دارلینگ-هاموند و همکارانش (۲۰۲۲)، در پژوهشی به عنوان مدلی برای توسعه حرفه‌ای معلمان ارائه کردند که بر یادگیری مداوم، همکاری و بازخورد مبتنی بر کلاس درس تأکید دارد این مدل با استفاده از روش‌های کیفی و کمی اعتباریابی شد و نتایج نشان داد که برنامه‌های توسعه حرفه‌ای مبتنی بر عمل و حمایت مستمر، تأثیر قابل توجهی بر بهبود عملکرد معلمان و یادگیری دانش آموزان دارد.

^۱ -DeSimone&Pak

- برتون^۱ (۲۰۲۰)، در پژوهش تحت عنوان عوامل آموزش دهنده رهبری برای گرفتن مدرک دکتر، برای مواجه شدن با نیازهای توسعه حرفه‌ای دریافت که دانشجویان سطح کارشناسی ارشد که به دنبال مدرک دکتر در آموزش و پرورش بودند در هنگام فراهم آوردن فرصت‌های یادگیری، تجربی و پشتیبانی عمیق از طریق برنامه‌های خود پیشرفت حرفه‌ای پیدا کردند. معلمانی که به دنبال داشتن مدرک دکتر در آموزش و پرورش برای رفع نیازهای حرفه‌ای خود در توسعه هستند باید به دنبال فرصت‌های آموزش عالی باشند که شامل دوره‌های مربیگری و فرصت‌های یادگیری تجربی است.

۱.۲. اهداف پژوهش:

-هدف کلی:

- اعتباریابی مدل توسعه حرفه ای معلمان دوره ابتدایی.

-اهداف فرعی:

- شناسایی مؤلفه‌های توسعه حرفه ای معلمان دوره ابتدایی.

- اعتباریابی مدل توسعه حرفه ای معلمان دوره ابتدایی.

۳. روش شناسی تحقیق

این پژوهش از نظر هدف از نوع مطالعات کاربردی- توسعه‌ای به شمار می‌رود که به روش توصیفی-پیمایشی انجام شده است. در بخش کمی، جهت آگاهی از اعتبارمدل ارائه شده، جامعه آماری پژوهش، شامل، تمام معلمان ابتدایی آذربایجانشرقی که مشغول به کار و به روش تصادفی طبقه ای نسبی بر اساس جدول مورگان-جرسی انتخاب شدند. جهت برآورد حجم نمونه مورد نیاز در بخش کمی پژوهش از جدول مورگان-گرگی استفاده شد. لازم به ذکر است که برای انتخاب نمونه‌ها از نمونه‌گیری تصادفی طبقه ای نسبی استفاده شد. این نمونه‌گیری، بدین جهت مورد استفاده قرار گرفت که مناطق آموزش و پرورش در آذربایجانشرقی دارای پراکندگی

^۱ -Burton

جغرافیایی هستند. بدین منظور ابتدا این مناطق به شمال-جنوب-شرق-غرب-مرکزی تقسیم و از هر منطقه به صورت تصادفی نسیی معلمان در این مدارس گزینش می شوند. روش گردآوری داده ها در تحقیق حاضر با توجه به موضوع و اهداف تحقیق از روش کتابخانه ای و پرسشنامه استفاده شده است. در بخش کمی با توجه به سؤالهای پژوهش از روشهای آمار توصیفی و استنباطی استفاده شده است.

▪ آمار توصیفی برای توصیف ویژگی های جمعیت شناختی که داده های آن از پرسشنامه به دست آمد از درصد، فراوانی، جداول، اشکال و نمودار استفاده شد و همچنین به منظور توصیف متغیرهای پژوهش از میانگین، انحراف معیار، چولگی و کشیدگی بهره گرفته شد. لازم به ذکر است که عملیات مربوط به آمار توصیفی با استفاده از نرم افزار SPSS-۲۱ انجام شد.

▪ آمار استنباطی در بخش استنباطی برای پاسخ به سؤالهای پژوهش از آزمونهای نظیر همبستگی پیرسون، تحلیل عاملی تأییدی و تحلیل عاملی اکتشافی با استفاده از نرم افزارهای SPSS-v۲۱، Smart Pls-v۲ و Lisrel-v۸ بهره گرفته شد.

۴. نتایج و تجزیه و تحلیل یافته ها

- توصیف آماری متغیرهای پژوهش:

جدول (۱): توصیف آماری متغیرهای پژوهش

سازه	بعد	مؤلفه	میانگین	انحراف استاندارد	چولگی	کشیدگی	آماره k-s
توسعه حرفه ای معلمان	دانش	دانش محتوایی	۳/۲۴	۰/۰۴	-۰/۲۲	۰/۱۲	۰/۶۰۱
		دانش تدریس	۳/۲۲	۰/۰۴	۰/۱۷	۰/۰۱	۰/۵۸۴
		دانش ارزشیابی	۳/۲۵	۰/۰۴	۰/۱۶	۰/۰۱	۰/۷۴۸
		مهارت توسعه حرفه ای مستمر	۳/۴۲	۰/۰۴	۰/۲۶	-۰/۲۷	۰/۷۷۳

دوره ابتدایی	مهارت	استفاده از روشهای فنون تدریس	۳/۱۵	۰/۰۴	۰/۴۱	-۰/۱۴	۰/۷۵۵
		ارزشیابی و سنجش	۳/۳۷	۰/۰۴	۰/۳۳	-۰/۳۳	۰/۶۹۵
	نگرش	روحیه مشارکتی	۲/۹۵	۰/۰۴	۰/۱۳	۰/۰۳	۰/۵۴۶
		نگرش نسبت به تغییر	۳/۲۳	۰/۰۴	۰/۲۶	۰/۱۲	۰/۶۴۸
		نگرش نسبت به دانش آموزان	۳/۱۳	۰/۰۴	-۰/۱۷	۰/۱۳	۰/۶۲۳
عوامل اثرگذار بر توسعه حرفه ای معلمان دوره ابتدایی	فناوری های آموزشی	ادغام فناوری در تدریس	۳/۱۷	۰/۰۴	۰/۳۳	-۰/۰۲	۰/۷۷۷
		سواد دیجیتال	۳/۰۲	۰/۰۴	-۰/۱۱	۰/۲۱	۰/۶۴۵
		یادگیری ترکیبی	۳/۰۳	۰/۴۰	-۰/۱۷	۰/۲۰	۰/۵۷۲
	شایستگی های شخصی	خلاقیت و نوع اوری و انعطاف پذیری	۳/۲۹	۰/۰۴	۰/۲۴	-۰/۲۳	۰/۷۰۲
		مسولیت پذیری و تعهد حرفه ای	۳/۳۵	۰/۰۴	۰/۳۷	-۰/۲۳	۰/۶۴۷
		اخلاق حرفه ای و صداقت	۳/۳۷	۰/۰۴	۰/۵۲	-۰/۳۲	۰/۵۷۲
	عوامل زمینه ای	ها و حمایت های آموزشی سیاست	۳/۰۵	۰/۰۴	۰/۵۷	-۰/۳۹	۰/۷۰۴
		فرهنگ سازمانی مدرسه	۳/۴۳	۰/۰۳	۰/۲۹	-۰/۲۶	۰/۷۰۲

منبع: نتایج تحقیق

-بررسی نرمال بودن متغیرهای پژوهش

نرمال بودن داده های مربوط به متغیرهای پژوهش با استفاده از آزمون کولموگروف- اسمیرنوف مورد بررسی قرار گرفت که نتایج آن در جدول زیر منعکس شده است.

جدول (۲)، خلاصه آزمون کولموگروف-اسمیرنوف

سازه	بعد	مؤلفه	آماره آزمون	سطح معناداری
رشته ای معلمان دوره ابتدایی	دانش	دانش محتوایی	۰,۲۵۸	۰,۶۰۲
		دانش تدریس	۰,۲۱۰	۰,۵۸۳
		دانش ارزشیابی	۰,۶۷۳	۰,۷۴۹
	مهارت	مهارت توسعه حرفه ای مستمر	۰,۷۴۷	۰,۷۷۲
		مهارت استفاده از روشهای فنون تدریس	۰,۶۹۳	۰,۷۵۶
		مهارت ارزشیابی و سنجش	۰,۵۰۸	۰,۶۹۴
	نگرش	روحیه مشارکتی و همکاری	۰,۱۱۲	۰,۵۴۵
		نگرش نسبت به تغییر	۰,۳۷۹	۰,۶۴۷
		نگرش نسبت به دانش آموزان	۰,۳۱۱	۰,۶۲۲
عوامل اثرگذار بر توسعه حرفه ای معلمان دوره ابتدایی	فناوریهای آموزشی	ادغام فناوری در تدریس	۰,۷۶۵	۰,۷۷۸
		سواد دیجیتال	۰,۳۷۴	۰,۶۴۶
		یادگیری ترکیبی	۰,۱۷۸	۰,۵۷۱
	شایستگی های شخصی	خلاقیت و نوع آوری و انعطاف پذیری	۰,۵۳۲	۰,۷۰۳
		مسئولیت پذیری و تعهد حرفه ای	۰,۳۷۴	۰,۶۴۶
		اخلاق حرفه ای و صداقت	۰,۱۷۸	۰,۵۷۱
	عوامل زمینه ای	سیاست ها و حمایت های آموزشی	۰,۵۳۲	۰,۷۰۳
		فرهنگ سازمانی مدرسه	۰,۵۲۸	۰,۷۰۱

منبع: نتایج تحقیق

- آزمون تی تک نمونه:

برای اینکه بدانیم وضعیت مؤلفه های شناسایی شده به چه میزان است، با توجه به نرمال بودن توزیع داده ها و مقیاس فاصله ای متغیرها از آزمون تی تک نمونه ای استفاده شد. در این قسمت با توجه به اینکه مقیاس ۵ درجه ای است، ارزش عددی برای مقایسه با آماره تی را عدد ۳ در نظر گرفتیم. در ادامه فرض صفر و پژوهش برای این سؤال آورده شده است:

$$H_0: \mu = 3$$

$$H_1: \mu \neq 3$$

نتیجه آزمون تی تک نمونه‌ای در جدول زیر آورده شده است.

جدول (۳): آزمون تی تک نمونه ای به منظور بررسی وضعیت موجود

سازه	بعد	مؤلفه	ارزش آزمون=۳			
			مقدار تی	Sig,	اختلاف میانگین	فاصله اطمینان ۹۹ درصد
			حد بالا	حد پایین	اختلاف	اختلاف
دانش و مهارت	دانش	دانش محتوایی	۵,۵۸	۰,۰۰۰	۰,۲۲	۰,۱۲
		دانش تدریس	۶,۴۷	۰,۰۰۰	۰,۲۳	۰,۱۴
		دانش ارزشیابی	۶,۶۵	۰,۰۰۰	۰,۲۶	۰,۱۶
	مهارت	توسعه حرفه ای مستمر	۶,۵۹	۰,۰۰۰	۰,۲۴	۰,۱۴
		استفاده از روش های فنون تدریس	۱۰,۳۳	۰,۰۰۰	۰,۴۰	۰,۳۰
		ارزشیابی و سنجش	۴,۴۵	۰,۰۰۰	۰,۱۷	۰,۰۷
	نگرش	روحیه مشارکتی و همکاری	۹,۳۸	۰,۰۰۰	۰,۳۶	۰,۲۶
		نگرش نسبت به تغییر	۸,۵۲	۰,۰۰۰	۰,۳۱	۰,۲۲
		نگرش نسبت به دانش آموزان	-۰,۸۲	۰,۰۰۰	-۰,۴	-۰,۱۵
فنون آموزشی	فن اوری های آموزشی	ادغام فن اوری در تدریس	۵,۶۱	۰,۰۰۰	۰,۲۱	۰,۱۱
		سواد دیجیتال	۳,۰۹	۰,۰۰۰	۰,۱۴	۰,۰۲
		یادگیری ترکیبی	۲,۷۰	۰,۰۰۰	۰,۱۰	۰,۰۰
	شایستگی شخصی	خلأقت و نوع آوری وانعطاف پذیری	۴,۹۱	۰,۰۰۰	۰,۱۹	۰,۰۹
		مسولیت پذیری و تعهد حرفه ای	۰,۱۵	۰,۰۰۰	۰,۰۱	-۰,۱۱
		اخلاق حرفه ای و صداقت	۰,۹۱	۰,۰۰۰	۰,۰۴	-۰,۰۷
	عوامل زمینه ای	سیاست ها و حمایت های آموزشی	۱,۹۹	۰,۰۰۰	۰,۰۸	-۰,۰۲
		فرهنگ سازمانی مدرسه	۷,۲۷	۰,۰۰۰	۰,۳۰	۰,۱۹

منبع: نتایج تحقیق

همان‌طور که در جدول مشاهده می‌شود، سطح معناداری در همه مؤلفه‌ها (به‌غیر از مؤلفه‌های نسبت به تغییر، مسولیت پذیری و اخلاق حرفه ای و سیاست های آموزشی کمتر از ۰/۱ می‌باشد،

بنابراین فرض صفر با ۹۰ درصد اطمینان برای این مؤلفه‌ها رد و فرض پژوهش تأیید می‌شود. به عبارت دیگر، وضعیت این مؤلفه‌ها در حد مطلوب با توجه به اختلاف میانگین که اعدادی مثبت هستند است. اما برای مؤلفه‌های نسبت به تغییر مسولیت پذیری و اخلاق حرفه ای، سازمانی و سیاست های آموزشی در سطح معناداری آزمون بیشتر از ۰/۱ می‌باشد بنابراین، فرض فرض برای این مؤلفه‌ها قبول می‌شود.

جدول (۳): همبستگی بین عوامل

عوامل موثر بر توسعه حرفه ای معلمان دوره ابتدایی				
عوامل زمینه ای	شایستگی های شخصی	فن آوری های آموزشی		
**۰,۷۴۹ ۰,۰۰۰	**۰,۸۶۸ ۰,۰۰۰	**۰,۸۸۰ ۰,۰۰۰	همبستگی Sig.	توسعه حرفه ای معلمان دوره ابتدایی

منبع: یافته های تحقیق

همان‌طور که از جدول فوق مشخص است، علامت * نشان‌دهنده وجود همبستگی بین متغیرهای پژوهش در سطح ۰/۰۱ را نشان می‌دهد. یعنی، بین متغیرها رابطه مستقیم وجود دارد. شدت رابطه نیز از جدول فوق قابل مشاهده است.

- جدول (۴) شاخص‌های برازش تحلیل مسیر مدل

شاخص های برازش		نام شاخص
مقدار	حد مجاز	
۲/۴۹	کمتر از ۳	Chi-square/fd
۰/۰۶۷	کمتر از ۰/۱	RMSEA (ریشه میانگین خطای برآورد)
۰/۹۸	بزرگتر از ۰/۹	CFI (برازندگی تعدیل یافته)
۰/۹۷	بزرگتر از ۰/۹	NFI (برازندگی نرم شده)
۰/۹۴	بزرگتر از ۰/۹	GFI (نیکویی برازش)
۰/۹۲	بزرگتر از ۰/۹	AGFI (نیکویی برازش تعدیل شده)

منبع: یافته های تحقیق

۵. جمع بندی و نتیجه گیری

یافته‌های مربوط به سؤال اول پژوهش: ابعاد، مؤلفه‌ها، ملاک‌ها، شاخص‌ها و نشانگرهای توسعه حرفه ای معلمان دوره ابتدایی کدام‌اند؟

نتایج حاصل از تحلیل عاملی نشان می‌دهد که از میان شاخص‌های (گویه) موجود، ۱۸ مؤلفه‌ی اصلی شناسایی شدند. بر این اساس، مؤلفه‌های دانش، مهارت، نگرش به‌عنوان عوامل تشکیل دهنده و عوامل فناوری‌های آموزشی، عوامل شایستگی‌های شخصی و عوامل زمینه‌ای به‌عنوان عوامل مؤثر شناسایی شدند.

در ارتباط با این یافته پژوهش، برخی پژوهشگران به نتایجی همسو دست یافتند که به ذکر چندی اشاره می‌گردد. کشت ورز و اناری نژاد (۱۳۹۸)، در پژوهشی نشان‌دادند که بین نمرات توسعه حرفه ای معلمان شرکت کرده در فرایند معلمان که شرکت نکرده در این فرایند تفاوت معناداری وجود دارد؛ همچنین نتایج نشان داد که بین نمرات معلمان شرکت کرده و شرکت نکرده در فرایند ها و استاندارد های طراحی‌شده برنامه‌ریزی آموزشی، وایجاد و حفظ جو یادگیری، اجرا و انجام تدریس، سنجش و برقراری ارتباط با نتایج یادگیری، ارزیابی و انعکاس یادگیری و آموزش، همکاری بیشتر معلمان، فعالیت حرفه ای درجهت تقویت دانش‌محتوایی تکنولوژی آموزشی تفاوت معناداری وجود دارد. از این رو می‌توان گفت که روش های نوین تدریس می‌تواند منجر به توسعه توانمندیهای معلمان شود. عربان (۱۳۹۸)، نیز در پژوهشی عنوان کردند که علی‌رغم آهنگ سریع اتخاذ این شکل از توسعه‌ی حرفه‌ای، این رویکرد هنوز هم در کشورهای دیگر غیر از ژاپن، جدید و تازه محسوب می‌شود و بنابراین مدارس و معلمان در این کشورها هنوز در مرحله‌ی اولیه‌ی اتخاذ نوآوری برای نظام‌های آموزشی خود هستند. مجموعه‌ای از ادبیات تدریس پژوهی وجود دارد، اما ما هنوز درک روشن و گسترده‌ای از یادگیری معلم با انگیزه از تدریس پژوهی نیز الگوی جا افتاده‌ای برای آن نداریم. نتایج پژوهش که با مرور مبانی نظری انجام شده است نشان می‌دهد که روش تدریس پژوهی بر یادگیری معلمان تأثیر می‌گذارد. این یادگیری هم به صورت رسمی و هم غیر رسمی ایجاد می‌شود. استوک و همکاران (۲۰۲۰)، در پژوهشی نشان می‌دهند که استفاده از فناوریهای آموزشی بر توسعه شغلی معلمان تأثیرگذار است، ضمن اینکه این رویکرد بر حمایت معلمان از روش تدریس و محتوای درس می‌افزاید. گادفری و همکاران (۲۰۱۹)، نیز در پژوهشی نشان

دادند که استفاده از روشهای فنون تدریس به مهارت افزایی و توسعه مهارت‌های حرفه‌ای معلمان کمک می‌کند. این مهارت‌ها را مهارت دانشی، نگرشی و قابلیت دانسته‌اند.

- یافته‌های مربوط به سوال دوم: مدل ارائه شده از چه میزان اعتبار برخوردار است؟

برای پاسخ به سوال فوق در ابتدا، استنباط شد که بین عوامل روابط مستقیم وجود دارد. همانگونه که شاخص‌های χ^2 -دو و **RMSEA** در فصل چهارم مشاهده می‌شود، مدل برازش مناسبتری را به داده‌ها ارائه می‌کند. از اینرو برازش مدل ارائه شده در این پژوهش مورد بررسی قرار گرفت و نتایج نشان داد که بر اساس معیارهای برازش، مدل نهایی ارائه شده از برازش مطلوبی برخوردار است. مدل توسعه حرفه‌ای معلمان ابتدایی ارائه شده در این پژوهش از طریق روش‌های علمی متعددی مورد اعتبار یابی قرار گرفته است. ابتدا اعتبار محتوا با استفاده از نظرات خبرگان حوزه‌ای آموزش و پرورش و اساتید دانشگاهی تأیید شد.

این مرحله شامل بررسی تناسب ابعاد مولفه‌های مدل با نیازهای حرفه‌ای معلمان و اهداف آموزشی بود. سپس اعتبار سازه با استفاده از تحلیل عاملی تأیید **CFA** و تحلیل عاملی اکتشافی **EFA** ارزیابی شد. شاخص‌های برازش مدل مانند **RMSEA**، **CFI**، **GFI** در محدوده‌ی قابل قبول قرار داشتند. که نشان دهنده‌ی تطابق مناسب مدل با داده‌هاست. همچنین اعتبار همگرا از طریق محاسبه‌ی میانگین واریانس استخراج شده **AVE** و پایایی ترکیبی **CR** بررسی شد که مقادیر **AVE** بالاتر از ۰/۵ و **CR** بالاتر از ۰/۷ نشان دهنده‌ی اعتبار بالای مدل بود. برای بررسی اعتبار تشخیصی، جذر **AVE** هر سازه با همبستگی بین سازه‌ها مقایسه شد که تأییدکننده‌ی تمایز مناسبین مولفه‌ها می‌باشد. علاوه بر این اعتبار پیش بین مدل با استفاده از تحلیل رگرسیون و آزمون‌های آماری مرتبط ارزیابی شد که نشان داد مدل قادر به پیش‌بینی تغییرات در توسعه حرفه‌ای معلمان است. در نهایت پایایی مدل با محاسبه‌ی ضریب آلفای کرونباخ (بالاتر از ۰/۷) تأیید شد. با توجه به این ارزیابی‌ها مدل ارائه شده از اعتبار علمی و عملیاتی بالایی برخوردار است و می‌تواند به عنوان چارچوبی معتبر برای برنامه‌ریزی و بهبود توسعه‌ی حرفه‌ای معلمان ابتدایی مورد استفاده قرار گیرد.

- پیشنهادهای کاربردی

نتایج سؤال اول پژوهش نشان داد که ابعاد دانش، مهارت و نگرش به عنوان مؤلفه‌های تشکیل دهنده توسعه حرفه ای معلمان ابتدایی بر این اساس پیشنهاداتی ارائه می‌گردد:

-دانش: معلمان باید دانش خود را در زمینه روش‌های نوین تدریس، روان‌شناسی تربیتی، مدیریت کلاس، و طراحی ارزیابی‌های کیفی و کمی به‌روز کنند تا آموزش مؤثرتری ارائه دهند. پیشنهاد می‌شود دوره‌ها و کارگاه‌های آموزشی ضمن خدمت برای ارتقای دانش حرفه‌ای معلمان در زمینه‌هایی مانند برنامه‌ریزی درسی، روش‌های تدریس مشارکتی و فعال، شناخت تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان، و حمایت از دانش‌آموزان با نیازهای ویژه برگزار شود. همچنین، آشنایی با آخرین یافته‌های پژوهشی در آموزش به بهبود عملکرد معلمان کمک می‌کند.

-مهارت: برای ارتقای مهارت‌های حرفه‌ای معلمان، پیشنهاد می‌شود دوره‌های عملی در محیط‌های واقعی کلاسی و کارگاه‌های مهارت‌افزایی برگزار شود تا توانایی مدیریت کلاس و برنامه‌ریزی مؤثر تدریس بهبود یابد. معلمان باید مهارت‌های حل مسئله، تفکر انتقادی، و مدیریت زمان را تقویت کنند تا چالش‌های آموزشی را بهتر مدیریت کرده و دانش‌آموزان را به تفکر عمیق ترغیب کنند. همچنین، استفاده از روش‌های تدریس تعاملی و مشارکتی، تقویت مهارت‌های ارزیابی پیشرفت دانش‌آموزان، و شرکت در جلسات مشاوره و مربی‌گری توصیه می‌شود. مشارکت در فعالیتهای گروهی نیز برای پرورش مهارت‌های کار تیمی و همکاری معلمان ضروری است.

-نگرش: معلمان باید نگرش خود را به سمت یادگیری مادام‌العمر، پذیرش فناوری‌های جدید، و همکاری با همکاران و اولیای دانش‌آموزان سوق دهند تا همگام با تحولات آموزشی پیش بروند. تقویت همدلی، مسئولیت‌پذیری، و تعهد حرفه‌ای برای ایجاد محیطی حمایتی و بهبود کیفیت آموزش ضروری است. همچنین، معلمان باید نگرش مثبتی نسبت به تنوع فردی دانش‌آموزان، ارزیابی به‌عنوان ابزاری برای بهبود یادگیری، و مشارکت در فعالیتهای پژوهشی و توسعه حرفه‌ای اتخاذ کنند. پرورش نگرش انتقادی و پرسشگر نیز برای تشویق دانش‌آموزان به تفکر عمیق توصیه می‌شود.

نتایج پژوهش نشان داد که مؤلفه‌های فناوری‌های آموزشی، شایستگی‌های شخصی عوامل

زمینه‌ای به‌عنوان مولفه‌های توسعه حرفه‌ای ارائه می‌گردد.

- فناوری های آموزشی: پیشنهاد می‌شود به منظور بهبود کیفیت آموزش و افزایش مشارکت دانش‌آموزان، از نرم‌افزارهای آموزشی تعاملی بهره‌گیری شود تا فرآیند یادگیری جذاب‌تر و موثرتر گردد. معلمان باید با پلتفرم‌های آموزش آنلاین آشنا شوند و توانایی مدیریت آموزش مجازی را در شرایط ضروری کسب کنند. همچنین، استفاده از فناوری‌های نوینی مانند واقعیت افزوده و واقعیت مجازی، تجربه یادگیری عمیق‌تر و جذاب‌تری را برای دانش‌آموزان فراهم خواهد کرد. برگزاری دوره‌های آموزشی تخصصی جهت آشنایی معلمان با ابزارهای تولید محتوای دیجیتال مانند ویدئو، پادکست و اینفوگرافیک از اهمیت بالایی برخوردار است. علاوه بر این، استفاده از سیستم‌های مدیریت یادگیری برای سازمان‌دهی و پیگیری پیشرفت دانش‌آموزان پیشنهاد می‌شود تا فرآیند آموزش به شکلی منظم و هدفمند پیش رود.

- شایستگی های شخصی: پیشنهاد می‌شود معلمان برای ارتقاء کیفیت آموزش، مهارت‌های ارتباطی، مدیریت استرس، حل مسئله، انعطاف‌پذیری و رهبری را تقویت کنند. همچنین خودانگیزی، تفکر انتقادی، کار تیمی، مدیریت زمان و درک نیازهای دانش‌آموزان از دیگر شایستگی‌های مهم است که باید پرورش یابد تا محیطی پویا و مؤثر برای یادگیری فراهم شود.

- عوامل زمینه‌ای: پیشنهاد می‌شود سیاست‌هایی تدوین شود که معلمان را به مشارکت در دوره‌های آموزشی و توسعه حرفه‌ای ترغیب کند و فرهنگ سازمانی مثبت و حمایتگر در مدارس برای افزایش انگیزه و تعهد معلمان ایجاد گردد. همچنین سیاست‌هایی برای کاهش بار کاری معلمان و ایجاد تعادل بین کار و زندگی شخصی آنان در نظر گرفته شود. تقویت فرهنگ همکاری بین معلمان و مدیران به منظور ایجاد محیطی پویا و حمایتی اهمیت دارد. اجرای سیاست‌های تشویقی برای قدردانی از معلمان برجسته و ایجاد انگیزه در دیگر همکاران ضروری است. همچنین راه‌اندازی سیستم‌های حمایت روانی و اجتماعی برای کاهش استرس و بهبود سلامت روان معلمان پیشنهاد می‌شود. مدارس باید به سمت پذیرش نوآوری و تغییرات آموزشی سوق داده شوند تا معلمان بتوانند به‌روز بمانند. تأمین منابع مالی و تجهیزات لازم برای بهبود کیفیت آموزش باید مد نظر قرار گیرد. در نهایت، تقویت فرهنگ بازخورد سازنده و مستمر در مدارس برای ارتقاء عملکرد معلمان و دانش‌آموزان توصیه می‌شود.

۶. منابع و مآخذ

۱. -ورگ، جان، و آرمین گال، مری، (۱۳۹۸). **روش‌های تحقیق کیفی و کمی در آموزش**. (احمد رضایی، مترجم). تهران: انتشارات علم.
۲. -بازرگان، زهرا، (۱۳۹۸). **ارزیابی کیفیت آموزش و پرورش: رویکردهای نوین**. تهران: انتشارات دانشگاه علامه طباطبایی.
۳. -کشت‌ورز، احمد، و اناری، محمدحسین، (۱۳۹۸). **توسعه حرفه‌ای معلمان در نظام آموزشی ایران**. اصفهان: انتشارات دانشگاه اصفهان.
۴. -علی‌محمدی، حسین، رضایی، محمود، و احمدی، سعید، (۱۳۹۸). **نقش آموزش ضمن خدمت در توسعه حرفه‌ای معلمان**. تهران: انتشارات فرهنگ.
۵. -گارفری، رابرت، اسمیت، جان، و جونز، مری، (۱۳۹۸). **توسعه حرفه‌ای در نظام‌های آموزشی بین‌المللی**. (محمد حسینی، مترجم). تهران: انتشارات رشد.
۶. -جیانگ، لی، ژانگ، وی، و لیو، چن، (۱۳۹۸). **رویکردهای نوین در آموزش معلمان**. (علیرضا محمدی، مترجم). تهران: انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی.
۷. -کولت، مایکل، (۱۳۹۸). **نظریه‌های یادگیری و توسعه حرفه‌ای معلمان**. (زهرا احمدی، مترجم). تهران: انتشارات سمت.
۸. -کندروز، استفان، (۱۳۹۸). **راهبردهای توسعه حرفه‌ای در آموزش مدرن**. (مهدی رضایی، مترجم). تهران: انتشارات ارسباران.
۹. -استوک، جیمز، ویلسون، سارا، و تامپسون، مارک، (۱۳۹۹). **فناوری‌های نوین در آموزش معلمان**. (احمد حسینی، مترجم). تهران: انتشارات رشد.
۱۰. -ورموت، کلارا، جانسون، لیزا، و اسمیت، دیوید، (۱۳۹۸). **توسعه حرفه‌ای معلمان در عصر دیجیتال**. (محمد رضایی، مترجم). تهران: انتشارات علم و دانش.
۱۱. -واحد، سارا، حسینی، علی، و جعفری، محمود، (۱۳۹۸). **نقش بازخورد در توسعه حرفه‌ای معلمان**. تهران: انتشارات دانشگاه علامه طباطبایی.

۱۲. Ryan, C. L., & McAllister, M. M. (۲۰۲۰). Professional development in clinical teaching: An action research study. *Nurse Education Today*, ۱۰۶۹۱۷(۱۹) ۳۰۷۴۵-۲.

۱۳. Tran, L. T., & Nghia, T. L. H. (۲۰۲۰). Leadership in international education: leaders' professional development needs and tensions. *High Education*, ۸۰, ۴۷۹-۴۹۵.
۱۴. Siewseng, Y., Tuntinakhongul, A., & Tungkunan, P. (۲۰۲۱). Components of Chinese Language Teacher's Functional Competencies: A Confirmatory Factor Analysis. *International Journal of Instruction*, ۱۴(۱).
۱۵. Wang, Q. (۲۰۲۰). The Strategy of Cultivating Graduate Students' Innovation in Interdisciplinary Perspective. In *۴th International Conference on Culture, Education and Economic Development of Modern Society* (pp. ۱۲۱۸-۱۲۲۱). Atlantis Press.
۱۶. Young, S., William, S., Mark, B. (۲۰۱۹). Factors affecting PhD student success. *International Journal of Exercise Science*, Polk State College, Florida.
۱۷. Zhao, J. (۲۰۱۰). School knowledge management framework and strategies: The new perspective on teacher professional development. *Computers in Human Behavior*, ۲۶, ۱۶۸-۱۷۵.